

1985/86:64

Prot. 1985/86:64
23 januari 1986

Torsdagen den 23 januari
Kl. 15.00

*Utökning av antalet
suppleanter i vissa
utskott*

*Meddelande om fyll-
nadsval*

Preliminär tidsplan

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

2 § Utökning av antalet suppleanter i vissa utskott

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN:

Enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag har valberedningen föreslagit att antalet suppleanter i utrikes- och arbetsmarknadsutskotten skall utökas från 19 till 20, i försvars- och näringsutskotten från 18 till 19 och i utbildningsutskottet från 17 till 18.

Jag hemställer att antalet suppleanter i utrikes- och arbetsmarknadsutskotten bestäms till 20, i försvars- och näringsutskotten till 19 och i utbildningsutskottet till 18.

Kammaren biföll denna hemställan.

3 § Meddelande om fyllnadsval

Anf. 2 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att fyllnadsvalen till utskotten kommer att ske vid sammanträdet den 28 januari.

4 § Preliminär tidsplan

Anf. 3 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill meddela att till kammarens ledamöter har utdelats en preliminär ärendeplan för tiden den 12 februari – den 20 mars.

*Om rätten att förfoga
över stöldgods i vissa
fall*

Om snatteriavgifter

Anf. 4 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Bengt Harding Olson har mot bakgrund av en i december meddelad dom i högsta domstolen frågat mig om jag är beredd att verka för en ändring av lagen i det hänseende som var föremål för domstolens prövning. Den fråga som prövades var i vad mån åtalspreskription för ett stöldbrott utesluter att gärningsmannen döms för häleri för senare befattningar med stöldgodset. I det aktuella fallet gällde åtalet att gärningsmannen vid ett tillfälle grävt upp och flyttat stöldgodset och vid ett annat transporterat det i bil.

Högsta domstolen har i domen som huvudregel slagit fast att åtalspreskription för ett stöldbrott också skall anses omfatta senare åtgärder, varigenom gärningsmannen tillgodogör sig egendomen eller försvårar dess återställande. Men man kan ur rättsfallet utläsa att undantag från denna regel kan förekomma, något som dock inte ansågs motiverat av omständigheterna i det aktuella fallet. Detta innebär dock inte något stöd för slutsatsen att en tjuv efter stöldbrottets preskription alltid skulle kunna sälja godset utan att riskera ansvar för häleri.

Enligt min mening är några lagändringar på området inte påkallade för närvarande.

Anf. 5 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Jag får tacka så mycket för svaret. Jag beklagar naturligtvis att beskedet blev att det inte behövs någon lagändring härvidlag. Jag tycker förstås att det enda rätta hade varit att se över reglerna för stöldansvaret.

Rättsläget är oacceptabelt. Till en början kan man konstatera att inte ens höga jurister är eniga om de grundläggande reglernas innebörd. Dessutom är reglerna extra svårförståeliga för allmänheten – just detta att gods kan säljas straffritt efter tio år om det är fråga om stöld, men inte om det är fråga om häleri. Det är min uppfattning att det finns ett uppenbart behov av lagändring. Jag är medveten om att det är förenat med vissa svårigheter, men det finns flera alternativ att välja på. De kan naturligtvis diskuteras.

Avslutningsvis vill jag bara säga att jag får återkomma med ett konkret förslag om hur man kan vidga åtalsmöjligheterna och samtidigt förtydliga lagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1985/86:332 om snatteriavgifter

Anf. 6 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Sven Munke har, med hänvisning till ett uttalande i en tidningsintervju om att förfarandet att utkräva s. k. snatteriavgifter under hot om polisanmälan kan utgöra utpressning, frågat mig om jag är beredd att fastställa det påståendet genom förslag till lagstiftning.

Frågan ger mig anledning att redovisa gällande bestämmelser i 4 kap. 4 § och 9 kap. 4 § brottsbalken. Enligt det förstnämnda av dessa båda lagrum är det straffbart som olaga tvång att tvinga någon att företa en viss åtgärd genom att hota att ange honom för brott, under förutsättning att tvånget är otillbörligt. Enligt 9 kap. 4 § brottsbalken kan den straffas för utpressning som genom olaga tvång förmår någon till en handling som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den tvungne.

I ett avgörande av högsta domstolen år 1969, som finns refererat i Nytt juridiskt arkiv samma år (s. 517), har en butiksinnehavare dömts för utpressning för att han under hot om polisanmälan av kunder som ertappats med tillgrepp förmått dem att erlagga en viss avgift. Hotet var inte uttryckligt men framgick av omständigheterna.

Det aktuella uttalandet har alltså stöd i gällande rätt. Ytterligare lagstiftningsåtgärder är därför obehövlige. Därmed har jag självfallet inte uttalat mig i frågan huruvida det förfarande som relaterades i den återopade tidningsartikeln skulle kunna vara straffbart.

Anf. 7 SVEN MUNKE (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret. Det var inte så uttömmande som jag hade väntat mig, och det utgjorde inte heller några klara signaler till de affärsidkare som är utsatta för snatterier. Som alla vet är det en stor post som går den vägen – det rör sig om ett par miljarder som försvinner, och detta påverkar den allmänna prisbilden.

Justitieministern hänvisade till bl. a. brottsbalken 9:4 och till ett mål som avgjorts i högsta domstolen. Det är emellertid en helt felaktig beskrivning. Högsta domstolen dömde vederbörande för att han hade tagit ut avgifter för sådant som han trodde var stulet tidigare. Han kunde alltså inte säga att snattarna hade stulit för så och så mycket. I det här fallet begärde han att få ut 300 resp. 500 kr.

När det gäller brottsbalken 4:4, som förutsätter att tvånget är otillbörligt, frågar jag: Vad är "otillbörligt" i det här fallet? Både på tåg och annars kan man utkräva avgifter, och det finns en särskild lagstiftning om detta. Jag uppfattar det på det sättet att när det gäller det allmännas skydd mot bedrägeri och snatteri är man snar att stifta lagar. Varför har man inte gjort det när det gäller privatpersoner och affärsidkare?

Som jag sade hade det varit angeläget att de affärsidkare som är utsatta för detta – det kan röra sig om stora belopp – fått veta huruvida det är otillbörligt att de tar ut 100 kr. för det merarbete de måste utföra för att ta fatt brottslingen, verkställa förhör och liknande. Kan det anses vara utpressning?

Anf. 8 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Vi resonerar nu om ett allvarligt problem, nämligen snatterier och andra tillgrepp i butiker, varuhus osv. Där är det viktigt att alla krafter, inte bara rättsväsendets, sätts in för att klara problemet. Inte minst köpmännens egna insatser är då av stort värde och stor vikt. Köpmannaförbundet driver just nu en kampanj mot tillgrepp i butik.

När det gäller metoderna för köpmännens insatser kan jag bara berätta för Sven Munke att man i Köpmannaförbundet är ense om att snatteriavgifter inte är ett lämpligt medel.

Anf. 9 SVEN MUNKE (m):

Herr talman! Till det sista kan jag säga att meningarna är mycket delade i Köpmannaförbundet – om det är otillbörligt eller god affärsed att skydda sig mot snatterier.

Jag noterar med tacksamhet och tillfredsställelse att justitieministern i sitt andra inlägg i alla fall inte är någon försvarsadvokat för snattarna.

Det sista avsnittet i det skriftliga svaret kan kanske också utgöra ett försvar för dem som nu tar ut avgifter. Justitieministern avvisar ju inte detta förfaringssätt.

Anf. 10 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Det är möjligt att Sven Munke och jag har olika uppgifter. Men enligt de uppgifter som jag har inhämtat är Köpmannaförbundets styrelse helt enig om att inte ta ut sådana avgifter, och jag har ingen anledning att ha någon annan uppfattning.

Anf. 11 SVEN MUNKE (m):

Herr talman! Beträffande redovisningen av fallet i högsta domstolen vill jag på nytt poängtera – det gällde en köpman från Varberg – att det inte är så som justitieministern säger i det skriftliga svaret, utan vederbörande fälldes på helt andra premisser.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1985/86:306 om riktlinjerna för utländska örlogsbesök

Anf. 12 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Viola Claesson har frågat mig om regeringen är beredd att acceptera att en kommun kan kräva garantier att utländska örlogsfartyg inte medför kärnvapen vid örlogsbesök i svenska hamnar.

Frågan om ett utländskt örlogsfartyg skall få tillstånd att besöka svensk hamn är i princip en regeringsangelägenhet.

Regeringens inställning har försvarsministern och jag för inte så länge sedan redovisat inför kammaren när vi besvarat liknande frågor. Jag vill nu upprepa att regeringen i princip ser positivt på örlogsbesök från andra länder. Detta gäller givetvis även det nu aktuella besöket. Utbytet på detta område bör vara ett naturligt led i våra kontakter med andra nationer. Det finns här en lång tradition, som bygger på ömsesidighet och förtroende.

Det är en svensk princip att kärnvapen inte får införas i landet. När regeringen meddelar tillstånd för örlogsbesök i Sverige erinras besökande nation om att kärnvapen inte får medföras vid besök i svenska hamnar. Detta sker nu med följande kategoriska formulering: "Det råder generellt förbud mot att medföra kärnvapen vid besök i Sverige. Sveriges regering utgår från att detta förbud strikt iakttages." De svenska reglerna är alltså väl kända, och det torde inte råda någon tvekan om regeringens fasta och konsekventa politik i denna fråga.

Kärnvapenmakterna har som bekant intagit den principiella hållningen att

varken bekräfta eller dementera att kärnvapen finns ombord, och följaktligen skulle de inte komma att lämna några garantier. Någon kontroll från svensk sida att kärnvapen verkligen inte medförs låter sig heller inte göras, då gästande örlogsfartyg vid örlogsbesök åtnjuter immunitet. Vi har, herr talman, ingen anledning att tro att våra regler och vår inställning rörande örlogsbesök inte respekteras fullt ut av de länder vilkas örlogsfartyg besöker våra hamnar.

Anf. 13 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret.

Jag tycker att det är en bra formulering som har redovisats här, men jag tror inte att den är tillräcklig. Om det skall bli någon effekt med sådana formuleringar måste det besökande fartyget avkrävas garantier.

Marks fredsgrupp, som jag själv tillhör, har skrivit till Sten Andersson och fått ett svar med ungefär det innehåll som redovisats här. Vi har också fått en klapp på axeln, därför att vi bedriver ett aktivt fredsarbete.

Det handlar om svenskt territorium, och vi talar nu naturligtvis om Göteborg som svenskt territorium. Sten Anderssons partibroder i Göteborg Sören Mannheimer och Göteborgs kommun har råg i ryggen, för de har vågat säga nej till den engelska fregatten Brazen och dess besök – de vägrar bjuda på fest. Men de har inte tillräckligt stöd för att kunna verkställa detta.

Precis som freds rörelsen kämpar man för Norden som en kärnvapenfri zon, och detta är en viktig fråga i sammanhanget. Vi är många som är bestörta över att regeringen inte tar det steg som den nyzeeländska regeringen har tagit. Där finns en arbetarregering som trots amerikanska påtryckningar vågat gå längre än vad Sverige har gjort – trots att det finns ett samarbete av helt annat slag med USA än vad Sverige har med någon annan makt. Jag tror att det är mycket viktigt att Sverige, som av många ses som en fredsivrande nation, verkligen engagerar sig i denna fråga och också visar detta inför den engelska fregattens besök i Göteborg. Frågan väcker naturligtvis internationellt intresse.

FN-ambassadör Maj Britt Theorin upphöjde i FN på försommaren förra året den nyzeeländska regeringens beslutsamhet till en symbolfråga för de svenska tankegångarna. Vad menade hon med det? Jo, hon räknar med den rättmätiga oro som många människor känner, och som vi i Västsverige i dag känner och då i synnerhet göteborgsborna.

Vad innebär begreppet symbolfråga och svenska tankegångar? Talar svenska regeringen med klugen tunga i de här sammanhangen? Varför kan inte den svenska regeringen agera lika kraftfullt som arbetarregeringen på Nya Zeeland och kräva garantier?

Anf. 14 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Det är inte mycket till krafttag och inte mycket till mod i barm och råg i ryggen att kräva garantier.

De villkor vi ställer, dvs. förbud att medföra kärnvapen vid besök, har naturligtvis samma effekt som en garanti. Om nu till äventyrs en gästande nation inte vill respektera de villkor vi ställer, är den nationen inte heller beredd att garantera att det inte finns sådana vapen ombord.

Det enda som skulle kunna skapa verklig garanti är alltså kontroll av varje båt, men den rätten har vi inte. Därför är garantin inte starkare än de villkor vi fäster vid den inbjudan som vi gör.

Anf. 15 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Min uppfattning är att en rakryggad hållning i den här frågan skulle leda till att vi sade att dessa besök helt enkelt inte är välkomna. Om besökarna inte är beredda att lämna garantier, har de alltså visat att vi har rätt när vi misstänker att det finns kärnvapen ombord.

Säkerligen är många inom den svenska fredsrörelsen besvikna när utrikesministern inte är beredd att gå längre. Sveriges riksdag har ju faktiskt fattat beslut om att Norden skall vara en kärnvapenfri zon. Det gäller ju då att, liksom labourregeringen på Nya Zeeland, verkligen aktivt visa att man står för denna ståndpunkt.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1985/86:333 om internationella åtgärder mot Sydafrika

Anf. 16 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! De nordiska länderna har alltsedan 1960-talet i FN förordat bindande sanktioner som ett medel att på fredlig väg avskaffa apartheidssystemet.

Sverige tog år 1976 initiativ till en resolution i generalförsamlingen om ett avbrytande av utländska investeringar i Sydafrika. Året därpå ställde de övriga nordiska länderna upp som medförslagsställare på resolutionen, vilken år 1978 utökades till att omfatta också finansiella lån.

De nordiska länderna har även länge verkat för en skärpning och utvidgning av 1977 års vapenembargo.

I ett försök att samla FN:s generalförsamling bakom en kraftig markering gentemot den sydafrikanska regeringen tog de nordiska länderna tillsammans med vissa afrikanska och andra länder hösten 1984 initiativet till en ny resolution om samordnade internationella åtgärder för att avskaffa apartheid. Resolutionen har fått ett mycket positivt och ökande stöd i generalförsamlingen. Allt flera av Sydafrikas viktigare handelspartner har anslutit sig till initiativet. Våra ansträngningar inriktas nu på att förmå de länder som röstade för resolutionen att också genomföra de där rekommenderade åtgärderna.

Resultatet av de gemensamma nordiska ansträngningarna har i stort motsvarat de förväntningar som realistiskt kan ställas. Särskilt under senare tid har vi kunnat notera tecken på att de exempel vi satt lett till efterföljd såväl i Förenta nationerna som i enskilda länder. En hel del återstår dock, innan vi nått upp till alla målen i det i oktober i fjol antagna handlingsprogrammet. Vad gäller FN begränsas givetvis möjligheterna till framsteg till följd av vissa stormakters negativa inställning till bindande sanktioner. Vi kommer emellertid att oförtrutet fortsätta våra ansträngningar där.

Vad gäller de egna åtgärderna kan noteras att man så sent som i förra

veckan kunde anta nya nordiska viseringsriktlinjer, som innebär en ytterligare skärpning av viseringstvänet för sydafrikanska medborgare.

Prot. 1985/86:64
23 januari 1986

Om internationella åtgärder mot Sydafrika

Anf. 17 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Det fackliga och politiska trycket mot det ohyggliga apartheidsystemet växer sig allt starkare i Sydafrika. Landets vite ledare, Botha, ser bara en lösning: ökade militära och polisiära insatser.

De svartas svar på detta är: 300 års förnedring räcker. Alltsedan 1652, då de vita slog sig ned i Sydafrika, har svarta svultit och lidit nöd. Vi vill krossa apartheidsystemet för att få bättre liv i framtiden.

Så säger Elíjah Barayí, när internationella åtgärder mot Sydafrika förs på tal. Han är nyvald ordförande i COSATU, som med sina 34 fackförbund är Sydafrikas största fackliga organisation.

Nu har utrikesministern i sitt svar redovisat hur vi har bidragit och i framtiden kan bidra till att öka det internationella trycket mot Sydafrika. Jag ber, herr talman, att få tacka för svaret.

I det nordiska handlingsprogrammet sägs följande:

”De nordiska länderna avser verka för en oljebojkott och kommer att genomföra konsultationer med andra sjöfartsnationer i syfte att uppnå enighet om en gemensam bojkott av oljetransporter till Sydafrika.”

Ändå kunde vi i tisdagens DN läsa att en hög företrädare för ANC varit i Norge för att söka övertala den norska regeringen att stoppa alla oljeleveranser till Sydafrika på norska fartyg. ANC-företrädaren tvangs konstatera att den norska regeringen intog en mycket sval attityd i den frågan.

Jag skulle därför vilja fråga utrikesministern: Anser utrikesministern att detta står i överensstämmelse med det nordiska handlingsprogrammet mot Sydafrika?

Anf. 18 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag har av mina samtal både med statsministern och med utrikesministern i Norge fått den uppfattningen att de är beredda att följa den rekommendation som vi var eniga om, men jag kan inte kommentera det samtal ANC-företrädaren hade, eftersom jag inte känner till det. Det är det intryck jag har fått, och jag hoppas verkligen att de står för detta.

Jag vill gärna komplettera mitt svar med att säga, att om rekommendationerna i det nordiska handlingsprogrammet följs, får det samma effekt som en svensk eller nordisk bojkott skulle få såväl i vad gäller import som i vad gäller export. Jag utgår ifrån att det är en självklarhet att den svenska industrin och den nordiska industrin i övrigt i eget intresse följer de rekommendationer som regeringarna har givit.

Anf. 19 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för de kompletterande uppgifterna. Det var oerhört värdefullt att på det här sättet få den norska regeringens inställning deklarerad. Pressuppgifterna tydde nämligen på att man från norsk sida inte var beredd att utöva påtryckning på de egna rederierna när det gällde oljeleveranser till Sydafrika.

Jag hoppas, liksom utrikesministern, att det blir gemensamma nordiska

tag och att man verkligen lever upp till det enligt min mening mycket fina och starka nordiska handlingsprogrammet mot apartheid i Sydafrika.

Anf. 20 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag kan meddela att jag fått en uppgift som visar hur desperat den sydafrikanska regeringen är. För en tid sedan gästade oss en delegation från United Democratic Front, dvs. den demokratiska oppositionen i Sydafrika, som verkar öppet. Jag hade ett samtal med delegaterna. De var inbjudna av arbetarrörelsens internationella centrum. I dag kom ett meddelande att en av delegaterna, en ung kvinna vid namn Cheryl Carolus, har blivit arresterad. De arresterar alltså människor som är beredda att på demokratisk väg med fredliga medel försöka övertyga regimen om att den skall välja demokratiska medel att avveckla apartheid. Det är med viss bestörtning jag tar del av detta meddelande, som är ett ytterligare tecken på att nu hastar det. Vi måste samla inte bara Norden utan också Förenta nationerna och alla som är beredda att ställa upp bakom bindande sanktioner. Annars löper utvecklingen ur kontroll. Då blir det en mycket blodig avveckling av apartheid, men en avveckling blir det.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1985/86:335 om åtgärder för att rädda Särnasågen

Anf. 21 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Leo Persson har frågat mig om regeringen tänker ingripa för att rädda Särnasågen och orten Särna.

Sågverket i Särna drivs av ett dotterbolag till Domänföretagen AB. Som jag framhöll i ett frågesvar i riksdagen i november 1985 ankommer det på företagets styrelser och ledning att fatta beslut om företagets skötsel. Jag vill emellertid framhålla att eftersom Särna ligger inom stödområdet utgår jag ifrån att företaget mycket noga överväger om de regionalpolitiska stödmöjligheterna kan förändra de ekonomiska förutsättningarna att efter en återuppbyggnad driva sågen vidare.

Om Domänföretagen ändå slutligen finner att driften inte bör återupptas, har man ett stort ansvar i ansträngningarna att skaffa nya arbetstillfällen till Särna. Jag har i dag ingen anledning att betvivla att man kommer att ta detta ansvar.

Anf. 22 LEO PERSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka industriministern för svaret på min fråga. Svartsinnehållet låter betryggande för Särna, men jag vill ändå påpeka följande.

I en skrift som jag har här i min hand uttalar domänverket följande: "Som en av de större naturresursförvaltarna i landet skall vi bedriva vår verksamhet med ansvar och respekt för dess stora betydelse för landets ekonomi, sysselsättning och miljö."

Jag citerar vidare: "Domänverket skall vara en stabil leverantör av råvara

till industrin, verket har dock ett särskilt ansvar för virkesleveranser till ASSI och de egna dotterföretagen. Domänverket vill att virkesråvaran skall utnyttjas bättre. Därför vill vi ägna utvecklingsinsatser bland annat åt samarbete med egna sågverk.

Samhällets önskemål att skapa och vidmakthålla lönsam och produktiv verksamhet även i glesbygder har förstärkts. Sysselsättningen i skogsbruket är därför särskilt viktig i norra Sverige och i inlandssågverken."

Domänverket utnyttjar i dag endast 32 % av sitt sågtimmeruttag för sina egna sågenheter inom berört koncessionsområde. Trots den befarade lägre råvarutillgången finns stora marginaler. Andra skogsägare i området har uttalat vilja att leverera sågtimmer till domänverket och sågen i Särna.

Är det inte så, industriministern, att domänverket i dag uppfattas så som verket självt beskriver i sin egen ledningsfilosofi? Jag vill citera följande uttalande av domänverket:

"En stor organisation som Domänverket kan av utomstående uppfattas som ogenomtränglig och svårpåverkad. Den enskilda människans synpunkter viftas ibland bort för lätt." Sedan säger man: "Vi ska vara öppna för synpunkter utifrån på vårt handlande och vi ska inte avvisa dessa utan att seriöst pröva dem."

Kommer industriministern att pröva sin inställning i frågan hos domänverket?

Anf. 23 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag har lämnat ganska raka besked till Leo Persson. Men på en punkt kan jag tillägga att domänverket ser allvarligt på den här frågan. Med hänsyn till frågans vikt har den behandlats både inom Domänföretagen och i domänverkets styrelse. Enligt den information som jag har fått avser man att fortsätta diskussionerna och att vidga den här kretsen till att även omfatta de regionala organen. Därför har ett möte utsatts till början av februari månad.

Jag har alltså i mitt svar gett klara besked till Leo Persson med anledning av hans fråga och därmed också klara besked till domänverket.

Anf. 24 LEO PERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för det förtydligande som han nyss gjorde och vill bara lägga till att man i samband med de här diskussionerna bör beakta att det finns ett antal miljoner som skulle täcka i varje fall hälften av kostnaderna för en uppbyggnad av det nedbrunna sågverket. Det gäller då försäkringspengar, och dessa borde man utnyttja på ett bättre sätt i stället för att lägga ned verksamheten vid sågen.

Tack för ordet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om verksamheten vid City-akuterna i Stockholm och Göteborg

Anf. 25 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Björn Molin har frågat mig om jag har för avsikt att vidta någon åtgärd som leder till att sjukvårdshuvudmännen iakttar principen om en god sjukvård för alla.

Anledningen till frågan är enligt Björn Molin att City-akuterna i Stockholm och Göteborg måste stängas för nybesök under december månad 1985.

För år 1985 hade de båda City-akuterna avtal med resp. sjukvårdshuvudman om att motta 60 000 besök i Göteborg och 65 000 i Stockholm. För år 1986 lyder avtalen på 75 000 i Göteborg och 80 000 i Stockholm. Vidare innehåller avtalet i Stockholm förbindelser för City Akuten att hålla öppet på reguljära tider under hela året. I Göteborg finns motsvarande åtagande med den skillnaden att City Akuten har rätt till stängning för semester efter samråd med kommunen i fem veckor.

Stängningen av City Akuten i Stockholm under december 1985 berodde huvudsakligen på reparations- och ombyggnadsarbeten som genomfördes då. Även i Göteborg var detta en av anledningarna.

Staten har genom den s. k. Dagmarreformen utformat ersättningen från den allmänna försäkringen till de privata vårdgivarna på så sätt att avtal skall finnas mellan sjukvårdshuvudmannen och vårdgivaren i de aktuella fallen. Anpassningar sker alltså på ett tillfredsställande sätt genom dessa avtal på lokal nivå.

Jag avser därför inte föreslå regeringen någon åtgärd.

Anf. 26 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret på min fråga.

Inledningsvis skulle jag vilja återge ett citat från en av de stora fackliga tidskrifterna i Sverige, nämligen Metallarbetaren. I decembernumret stod det så här: "...att City-Akuten måste stänga, därför att det kommer för många patienter.

Det verkar sjukt."

Jag håller inte alltid med om vad som står i Metallarbetaren, men den här gången gör jag det.

Bakgrunden till min fråga är självfallet att City-akuterna i Stockholm och Göteborg måste stängas för patientbesök under december 1985. Resultatet blev att många människor fick söka sig till andra akutmottagningar. Därigenom ökade belastningen på dessa, och patienterna fick således vänta längre. När det gäller avtalen mellan sjukvårdshuvudmännen i Stockholm och Göteborg och City-akuterna har volymerna varit små. Man har alltså kunnat förutse att antalet patientbesök mot slutet av året skulle överskrida fastställda volymer. Det enda rimliga är givetvis att patienttillströmningen får vara avgörande och att det inte görs några kvantitativa begränsningar, framför allt inte på en akutmottagning.

I avtalen för i år har antalet besök ökat, och det är bra. Så länge det nuvarande systemet med obligatoriska avtal med sjukvårdshuvudmännen består måste avtalen utformas så att de medger ett tillmötesgående av en

ökad besöksfrekvens vid City-akuterna. För att anpassningarna skall kunna ske på ett tillfredsställande sätt, som socialministern säger, måste avtalen utformas så att City-akuterna kan hålla öppet under hela året, även om besöksfrekvenserna tyder på att antalet patientbesök blir större än 75 000 resp. 80 000 per år.

Jag hoppas att socialministern håller med mig om att sjukvårdshuvudmännen bör konstruera sina avtal med City-akuterna så att de kan hålla öppet året om, även om patienttillströmningen visar på högre tal.

Anf. 27 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag vet inte om Björn Molin riktigt hörde vad jag sade i mitt svar. Jag har där redogjort för orsakerna till att City-akuterna i Stockholm och Göteborg hade stängt i december och att det huvudsakliga skälet var ombyggnader. Dessa uppgifter har jag inte bara gripit ur luften, utan dem har jag fått av Joakim Santesson, som är delägare i City-akuterna och VD i Stockholm.

För att travestera Björn Molin: Jag håller inte alltid med om vad läkarna säger, ungefär som han inte alltid håller med om vad fackföreningspressen skriver. Jag har emellertid ingen anledning att betvivla uppgifterna om orsaken till stängningarna. Det var alltså inte så att City-akuterna inte hade möjligheter att hålla öppet via det avtal som de har slutit med sjukvårdshuvudmännen.

Det är också angeläget att vi kan leva upp till detta med en god hälso- och sjukvård för hela befolkningen, som det står i hälso- och sjukvårdslagen. Jag tycker emellertid att det är viktigare att fylla de mycket större behoven i andra delar av landet än i storstadskommunerna, där det finns tillräckligt med läkare.

Anf. 28 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Vi behöver inte använda tiden till att diskutera varför City-akuterna stängde. Det kanske var så att de passade på att göra reparationsarbetena när de såg att besöksfrekvensen blev större än volymen i avtalen. Nu blir det alltså fler patientbesök genom de nya avtalen, och det är bra.

Det viktiga är att det finns garantier för att City-akuterna inte behöver stänga mot slutet av året om besöksfrekvensen skulle bli större än väntat. Om ännu fler människor vill besöka City-akuterna ser man kanske i oktober-november i Göteborg att man kommer över 75 000 patientbesök per år.

Det enda jag önskar är att socialministern kompletterar svaret till mig med att säga att hon håller med mig om att det är angeläget att City-akuterna håller öppet året om också under dessa förutsättningar. Ytterst måste det vara patienttillströmningen, människors behov av akutvård, som är det avgörande.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om internationell hjälp
mot Sydafrikas
blockad av Lesotho*

Anf. 29 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Oswald Söderqvist har frågat utrikesministern vilka åtgärder den svenska regeringen tänker vidta med anledning av vädjandena från Lesothos regering om internationell hjälp mot Sydafrikas blockad. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan. Hadar Cars har frågat mig vad regeringen avser vidta för åtgärder för att stödja Lesotho mot den sydafrikanska rasistregimens blockad. Jag besvarar båda frågorna i ett sammanhang.

Det svenska biståndet till Lesotho är ett bidrag till landets ansträngningar att minska det ekonomiska beroendet av Sydafrika. Sverige har finansierat utbyggnad av telefonsystemet, vilket bl. a. gett Lesotho internationella förbindelser som ej går genom Sydafrika. Utveckling av sysselsättningsfrämjande teknik för väg- och vattenbyggnad har stötts i syfte att ge sysselsättning åt bl. a. gruvarbetare som Sydafrika sänder hem som ett led i sina påtryckningar.

Inom ramen för Sveriges stöd till organisationen för regionalt samarbete i södra Afrika (SADCC) som omfattar alla frontstaterna (samt Lesotho, Malawi och Swaziland), har Sverige bekostat ett passagerar- och fraktflygplan åt Lesothos flygbolag med så lång räckvidd att det kan nå destinationer utanför Sydafrika. Nyligen har detta flygplan använts för att flyga ut en grupp sydafrikanska flyktingar från Lesotho.

Det pågår för närvarande diskussioner om att Sverige tillsammans med Norge skall bekosta en utbyggnad av landets elförsörjning på landsbygden som ett led i SADCC-biståndet. Avsikten är att elkraften skall produceras inom landet med egna vattenkraftverk i stället för att som nu importeras från Sydafrika.

Den aktuella situationen i Lesotho är ännu oklar. Detta gäller såväl konsekvenserna av den sydafrikanska blockaden som arméns maktövertagande. Det är därför för tidigt att föra diskussioner om extra bistånd, vilket tas upp i Oswald Söderqvists fråga.

Vårt biståndssamarbete med Lesotho rör sig i hög grad om att motverka landets sårbarhet och beroende av Sydafrika. Utvecklingen av Lesothos förbindelser med Sydafrika är avgörande för möjligheterna att i fortsättningen arbeta för dessa målsättningar och kommer därför att påverka biståndets storlek och inriktning.

Anf. 30 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag tackar biståndsministern för svaret på min fråga.

Vi kan konstatera att apartheidregimen i Sydafrika delvis har lyckats med den här blockaden mot Lesotho, som den utlyste före jul förra året. Regeringen i Lesotho har nämligen fått avgå och man har fått en annan regering i stället, under ledning av militären, som också framhålls i svaret.

Det är naturligtvis svårt att säga vad det kommer att bli för utveckling i fortsättningen. Men vi vet att efter detta regeringsbyte har en viss del av blockaden hävts, vilket vi kan tolka så att man anser att man har fått en mera

lydig styrelse i Lesotho än tidigare.

Vad som är intressant är ju vilka åtgärder en stat som Sverige kan vidta i detta sammanhang. Det har inte hörts någonting från den svenska statsledningen om vad man anser om blockaden mot Lesotho. Det skulle vara bra, tycker jag, om vi här kunde få en deklARATION från biståndsministern om vad regeringen anser om Sydafrikas sätt att behandla sina grannländer – i det här fallet den lilla enklaven Lesotho.

När det gäller våra åtgärder i fortsättningen är det naturligtvis bra med bistånd, om vi kan få in sådant. Jag tycker att det sista stycket i svaret är mycket defensivt. Där säger biståndsministern: "Utvecklingen av Lesothos förbindelser med Sydafrika är avgörande för möjligheten att i fortsättningen arbeta för dessa målsättningar" – att hjälpa Lesotho. Jag tycker alltså att det är för defensivt. Visserligen måste man gå genom Sydafrika i alla sammanhang för att komma in i Lesotho. Men det kan väl ändå inte vara så, att vi måste avvakta Sydafrikas tillstånd för att kunna ta ställning till frågan om bistånd till Lesotho.

Anf. 31 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

När jag ställde min fråga var syftet att uppmuntra regeringen att skyndsamt ta till vara de möjligheter som kunde finnas att hjälpa regeringen Jonathan i Lesotho mot den sydafrikanska blockaden, t. ex. genom att i FN ta initiativ till en luftbro.

Det som har inträffat i Lesotho visar vilka betydande maktmedel den sydafrikanska rasistregimen förfogar över. Liksom andra odemokratiska regimer tvekar den uppenbarligen inte heller att använda dessa medel i aggressiva syften.

General Lekhanyas regim har redan tvingats till viktiga eftergifter mot Sydafrika. En fråga är då vilken attityd Sverige skall inta till den nya regimen i Lesotho, och på den punkten är statsrådets svar mycket oklart. Enligt min mening bör vi fortsätta att också ge den nya regimen vårt fulla stöd. Att en militärt överlägsen rasistisk stormakt tvingar ett litet land till eftergifter har hänt förr, och vi i Sverige behöver inte gå långt för att finna en parallell.

Sannolikt mildras nu den sydafrikanska blockaden mot Lesotho och avlägsnas hotet om massuppsägningar av lesothiska gruvarbetare, men samtidigt ökar också riskerna för att Sydafrika återkommer med nya och allt hårdare krav. Aggressionen var ju framgångsrik, snaran kan på nytt dras åt. Min fråga är därför alltså aktuellt.

Kanske – och det är t. o. m. sannolikt – kan vi inte från svenskt håll göra mycket för att radikalt minska Lesothos sårbarhet, men skulle vi inte kunna försöka att tillsammans med andra länder skapa ett ökat mottryck, ställa Sydafrika inför konkreta hot om ekonomiska och andra motåtgärder, om blockaden mot Lesotho upprepas? Har statsrådet någon egen uppfattning i den frågan? Jag tycker det finns utrymme för nytänkande.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Prot. 1985/86:64
23 januari 1986

*Om internationell hjälp
mot Sydafrikas
blockad av Lesotho*

Anf. 32 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag vill återigen göra klart att huvudmålsättningen för det svenska biståndet till Lesotho är att minska Lesothos sårbarhet mot sydafrikanska aggressioner och att motverka ekonomiskt beroende av Sydafrika. Om Lesothos kommande regering kommer att vilja ha stöd enligt den huvudmålsättningen, är det något som kommer att påverka oss när vi bedömer det framtida stödet till Lesotho. Detta är inte att fråga Sydafrika om vi skall stödja Lesotho utan det är att fråga vad vi kan göra för att motverka den sydafrikanska politiken.

Det är självklart att vi kraftfullt fördömer blockaden mot Lesotho och att vi hoppas att Lesotho skall få en sådan regering att man också fortsättningsvis kan ha ett biståndssamarbete med den målsättning jag nämnde.

Anf. 33 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag är glad att vi får ett fördömande från regeringen av Sydafrikas handlande mot Lesotho. Det hade kunnat ges direkt, mycket färdt och snabbt, så fort vi fick beskeden om hur blockaden fortsatte. Den pågick ju i åtskilliga veckor, som vi alla känner till. Det är viktigt, även om det naturligtvis bara blir en markering i ord, att uppmärksamma och säga ifrån i sådana här sammanhang.

Som jag sade tidigare tycker jag svaret är litet defensivt när det gäller hur det skall bli i fortsättningen. Man kan ju tänka sig andra åtgärder. Hadar Cars nämnde t. ex. upprättandet av luftbroar, som är aktuellt i en sådan här enklav som är helt beroende av transporter genom det fiendliga området, och vi får betrakta det sydafrikanska området som fiendligt i förhållande till Lesotho. Sådana åtgärder och insatser kan bli aktuella. Vi kan behöva satsa pengar, kanske från anslaget till katastrofbistånd eller av andra medel som finns tillgängliga, för att hjälpa Lesotho i en fortsatt svår situation. Naturligtvis behövs det också, som i alla sådana här stater, mera hjälp till befolkningen i övrigt, när man nu skickar hem gruvarbetare och försörjningsmöjligheterna för familjer och andra försämras kraftigt.

Anf. 34 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Statsrådet tycks tro att det går att med svenska medel radikalt minska sårbarheten för Lesotho. Det tror inte jag. Skall vi åstadkomma någonting kan vi bara göra det genom att trycka på Sydafrika så att man där känner att man har ett hot över sig om man upprepar en blockad mot Lesotho.

Statsrådet säger i sitt svar: "Utvecklingen av Lesothos förbindelser med Sydafrika är avgörande för möjligheterna att i fortsättningen arbeta för dessa målsättningar ---." Det är ett hot som statsrådet riktar mot den nya regimen i Lesotho i stället för att rikta det mot den som hotet bör riktas mot, nämligen Sydafrika. Och det statsrådet sade sist i sin replik, att hon "hoppades att Lesotho kommer att få en regim" osv., är en direkt önskan att den regim som nu kommer snabbt skall bytas ut. Vad är det statsrådet är ute efter egentligen? Jag tycker att vi skall arbeta också med den regim som nu finns, som har utsatts för hot och påtryckningar, och som har tvingats till eftergifter. Vi skall inte tro att vi är så oerhört överlägsna – även vi har stundtals tvingats till eftergifter. Låt oss se vad vi kan göra för att hjälpa den!

Anf. 35 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Ett mål för vårt bistånd till Lesotho är att hjälpa Lesotho att vara så oberoende det går av Sydafrika. Det är klart att det är intressant att ta reda på vilken åsikt den kommande regeringen – vi vet ännu inte hur den regeringen kommer att se ut – har i den frågan. Det blir också avgörande för storleken och inriktningen av det fortsatta biståndet. Detta är inte på något sätt ett hot – det är bara en realitet.

Till Oswald Söderqvist vill jag säga att jag på intet sätt utesluter katastrofbistånd till Lesotho, om det skulle visa sig behövas. Jag vill också nämna, att om FN:s flyktingkommissariat, som nu är inblandat i hjälpen till Lesothoflyktingarna, vädjar till oss att vi skall hjälpa till på något sätt, är vi beredda att ställa upp.

Anf. 36 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Den beredskap att ställa upp med katastrofbistånd och annan hjälp som statsrådet sist talade om tycker jag är positiv. Men vi måste ändå ha uppmärksamheten riktad på vad som händer den allra närmaste tiden och framöver. Sydafrikafrågan har ju varit en följetong i riksdagen under det senaste året, och vi vet ganska väl hur läget är: den vita apartheidregimen i Sydafrika är mycket klämd av den opinion som finns inom landet och internationellt. Det finns alltså anledning att mot bakgrund av blockaden mot Lesotho skärpa kritiken mot Sydafrika, driva på och utnyttja den i en kraftig protest mot apartheidregimen också i fortsättningen.

Anf. 37 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Låt oss då summera debatten så, att vi gemensamt uppfattar det som riktigt att arbeta med den regim som finns i Lesotho, om den inte vidtar några åtgärder som vi har anledning att klart ta avstånd från, och det har ännu inte skett. Att den gjort eftergifter kan vi inte anklaga den för – det skall vi anklaga den regim för som tvingat den att göra eftergifter, nämligen Sydafrika. Jag tolkar det så, att statsrådet tar tillbaka eller i varje fall omtolkar innebörden av sin formulering i den första repliken, nämligen att hon hoppas att Lesotho skulle komma att få en sådan regim att..., osv. Om man uttrycker sig på det sättet, utgår man ifrån att den nuvarande regimen inte är en sådan som man skulle kunna arbeta med. Det tycker jag skulle ha varit olyckligt.

Tredje vice talmannen anmälde att statsrådet Lena Hjelm-Wallén anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om planerna på att slå samman de båda Skånelänen

Om valen av oppositionspolitiker i kommunerna

Anf. 38 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Bo Lundgren har frågat mig om regeringen har för avsikt att föreslå en sammanslagning av de bägge Skånelänen.

Svaret är nej, någon sådan avsikt föreligger inte.

Anf. 39 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Låt mig tacka civilministern för svaret.

Som statsrådet är mycket väl medveten om föranleds frågan av en skrivelse från chefen för statskontoret, där han som en möjlig rationaliseringsåtgärd inom den statliga förvaltningen tar upp vissa förändringar av den nuvarande länsindelningen. Han nämner då särskilt möjligheten att slå samman Kristianstads län och Malmöhus län.

Jag är självfallet tacksam för att civilministern nu säger att regeringen inte har för avsikt att följa det rådet. Jag hoppas att chefen för statskontoret får del av det svaret.

Skåne är, även bortsett från det rent språkliga, en naturlig region – det tror jag de flesta är överens om. Men även inom en region kan balansproblem uppstå, vilket har skett i Skåne. Det finns, som jag och kolleger i mitt parti från Kristianstads län har påpekat, en tendens att vid nödvändiga rationaliseringar inom den offentliga förvaltningen alltid se det större Skånelänet som den naturliga lokaliseringen för olika organ. Detta har vi påtalat i riksdagsmotioner. Det är beslut som, sedda i det enskilda sammanhanget, kanske förefaller logiska, men sammantaget skapar man här risk för ett balansproblem. Länsindelningen i Skåne är gammal, men det får inte innebära att man har absoluta gränser. Som jag sade är Skåne en naturlig region. Det förekommer därför samverkan när det gäller sjukvård, kollektivtrafik och mycket annat, och denna samverkan måste byggas ut. Det skulle emellertid vara helt orimligt, och sannolikt inte heller leda till några besparingar, snarare tvärtom, att riva upp länsindelningen. Detta har framhållits såväl av landshövdingen i Malmöhus län som av landshövdingen i Kristianstads län. Däremot finns det anledning att öka den samverkan som i dag existerar.

Än en gång ber jag att få tacka för svaret. Jag hoppas att svaret också har vidarebefordrats till berörda myndigheter.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1985/86:329 om valen av oppositionspolitiker i kommunerna

Anf. 40 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Med hänvisning till en händelse där majoriteten i en kommuns fullmäktige röstat fram ett s. k. oppositionsråd som saknar sitt eget partis stöd, har Per-Richard Molén frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att motverka att liknande beslut tas i andra kommuner.

Jag vill inte uttala mig om detta enskilda fall.

I kommunallagen finns i dag inga regler som särskilt gäller valen av heltidsengagerade förtroendevalda, dvs. kommunalråd och oppositionsråd. Självfallet bör dock dessa val spegla de politiska opinionerna i kommunerna. Ansvar för att demokratins spelregler följs ankommer i första hand på de politiska partierna. Min uppfattning är att partierna normalt tar sitt ansvar för att dessa spelregler skall fungera.

Frågan om valen av kommunalråd och oppositionsråd har uppmärksammats av 1983 års demokratiberedning. Beredningen, som haft en bred parlamentarisk förankring, har inte funnit anledning att reglera det förhållande som Per-Richard Molén tagit upp. Jag gör i dagsläget inte någon annan bedömning och är därför inte beredd att vidta några åtgärder.

Anf. 41 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Den fråga som jag har väckt har ett stort principiellt intresse. Skulle den väg som socialdemokraterna valt att vandra i Sollefteå vinna gillande även i andra landsting och kommuner, kan en politisk majoritet genom slutna val i fullmäktigeförsamlingar välja in personer som mera företräder majoritetens intressen än oppositionens. Vart har då den representativa demokratin tagit vägen?

Civilminister Bo Holmberg är inte bara ansvarig i regeringen för den kommunala verksamheten. Han är också som ordförande i Ångermanlands partidistrikt ansvarig för att socialdemokraterna i Ångermanland för en politik som står i överensstämmelse med grundlagar och praxis och som innebär att även Bo Holmbergs partivänner skall respektera de regler som gäller för den representativa demokratin.

Jag vill, herr talman, tacka för civilminister Bo Holmbergs svar och konstatera, att trots att det som gjorts i Sollefteå strider mot vedertagen praxis, är han inte beredd att vidta någon som helst åtgärd för att förhindra någonting liknande i framtiden.

Han hänvisar till 1983 års demokratiberedning. Det är klart att den inte funnit anledning att ta upp frågan, eftersom den frågan inte var aktuell när demokratiberedningen behandlade frågan om val av kommunalråd och oppositionsråd.

Det är anmärkningsvärt att civilminister Bo Holmberg i sina två egenskaper inte är beredd att vidta några åtgärder för att förhindra liknande fall i andra delar av Sverige. Sådana fall kunde lika gärna drabba hans eget parti negativt.

Anf. 42 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Får jag säga till herr Molén att jag är här i egenskap av civilminister och inte i egenskap av distriktsordförande i Ångermanland. I den senare egenskapen har jag uttalat vad jag tycker i den här frågan.

Låt mig också säga att det har vuxit fram mellan de politiska partierna i Sverige en oskriven regel som säger att varje parti sköter sina egna nomineringar, och när nomineringarna kommer till fullmäktige och landsting lägger sig icke andra partier i. Den oskrivna regeln tycker jag att man skall slå vakt om.

Sker det någon gång ett avsteg från den linjen är det beklagligt, men det kan icke vara tillräckligt skäl för att gå in och lagstifta på ett område som partierna själva valt att sköta och själva i fortsättningen också vill sköta och ta ansvar för.

Anf. 43 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Det hade varit betydligt bättre om civilminister Bo Holmberg i sitt svar hade givit uttryck för de tankar som han nu har fört fram i sin replik. Det kan uppenbarligen ge signaler till partivännerna i olika delar av landet att respektera de regler och den praxis som ändå gäller.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1985/86:323 om alkoholreklamen i vissa tidskrifter

Anf. 44 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Karl Erik Eriksson har frågat mig om jag avser att ingripa mot den reklam för alkohol som förekommer i tidskrifter som bl. a. riktar sig till restauranger.

Frågan om marknadsföring av alkoholdrycker behandlades senast av riksdagen i december 1985 (LU 1985/86:13). Riksdagen ställde sig därvid bakom den gällande ordningen. Den innebär bl. a. att facktidsskrifter som sprids till näringsidkare i deras egenskap av tillverkare eller distributörer av alkoholhaltiga drycker inte omfattas av alkoholreklamlagen. S. k. specialtidningar får enbart tillhandahållas på försäljnings- eller utskänkingsställen, varvid alkoholannonserna omfattas av kravet på särskild måttfullhet. Marknadsföringen av alkoholdrycker i form av annonsering får ske på ställen där sådana drycker försäljs eller utskänks under förutsättning att marknadsföringen är måttfull. Det finns enligt min mening inte anledning att överväga ändringar i gällande regler.

Det ingår i konsumentverkets uppgifter att övervaka att gällande regler följs. Enligt vad jag har inhämtat har verket i en skrivelse till berörda parter krävt bl. a. att s. k. hotelltidningar inte läggs ut i sådana hotellrum eller andra utrymmen som inte omfattas av aktuellt serveringstillstånd. De nya rutinerna bör enligt verket vara genomförda den 1 mars 1986. Jag räknar därför med att de avvikelser från lagens intentioner som Karl Erik Eriksson pekar på kommer att undanröjas.

Anf. 45 Andre vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är bra, tycker jag, men tyvärr är verkligheten inte lika bra.

Statsrådet Johansson citerar lagutskottets betänkande från december på ett par ställen och använder ordet måttfullhet flera gånger. Då vill jag säga att utskottet nämner i det betänkandet några tidningar. Jag har med mig fem tidningar här, just av den typ som omnämns. När vi tar en titt i dem, finner vi att i dessa tidningar – ett nummer av var och en av de fem tidningarna – finns det fyra helsidor vinannonser, 13 helsidor ölannonser och 19,5 sidor

spritannonser. Då kan varken statsrådet Johansson eller jag eller någon annan säga att det är måttfullt.

Jag har ytterligare en tidning med mig, som går ut i 14 000 exemplar, där man sida upp och sida ner har helsidesannonser om starksprit och starkvin. Om den tidningen säger lagutskottet i betänkandet att den får delas ut på ställen där drycker försäljs eller utskänks, under förutsättning att marknadsföringen är måttfull.

Ett viktigt inslag i betänkandet är den hänvisning som görs till lagstiftningen: "Tidningsannonsering för spritdrycker, vin och starköl förbjuds, utom i fråga om skrifter som tillhandahålls bara på försäljnings- och utskänkningsställen." Den tidning jag nu talar om har kommit till ett försäkringsbolags huvudkontor. Sedan jag ställde frågan har jag erfarit att sådana tidningar kommit bl. a. till jordbrukets föreningsrörelses kontor.

Nu vill jag ställa en rak fråga med anledning av svaret: Får jag tolka svaret så, att det från den 1 mars skall bli ordning och reda? Får man ta det statsrådet säger i den delen som en garanti för att det sker en sanering i den här annonseringsfloran den 1 mars?

Anf. 46 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Ja, det får Karl Erik Eriksson gärna göra. Jag har visserligen inte så god kännedom som Karl Erik Eriksson om de här skrifterna, även om jag tvingas vistas på hotellrum då och då, men jag har informerat mig om att de aktuella reglerna inte har följts i den typ av hotelltidningar som riktar sig till hotell som är utskänkningsställen. Konsumentverket har med anledning härav skickat ut en erinran om gällande regler och begärt att rättelse skall ske. Jag räknar med att så också kommer att bli fallet, och jag tycker att vi kan utgå från att det skall bli så.

Anf. 47 Andre vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Det är inte svårt att få uppgifter om hur det förhåller sig. Sedan jag ställde min fråga har jag fått mängder av reaktioner, som visar hur befogat det är att peka på detta problem.

Jag känner statsrådet Johansson sedan gammalt och vet att han är en rejäl karl. Jag tar därför hans löfte på allvar och tror att vi gemensamt, men främst med hjälp av statsrådets insatser, skall få till stånd en sanering. Det är meningslöst med lagbestämmelser om de skall överträdas så flagrant som sker i det här fallet.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1985/86:326 om konsumentverkets verksamhet gentemot konsumentrådgivare

Anf. 48 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Ingrid Sundberg har frågat mig om jag avser att vidta någon åtgärd med anledning av att konsumentverket har distribuerat en samling argument mot införande av reklam i TV till landets konsumentrådgivare.

Prot. 1985/86:64
23 januari 1986

*Om konsumentverkets
verksamhet gentemot
konsumentrådgivare*

I konsumentverkets uppgift ingår bl. a. att fästa ansvariga politikere, intresseorganisationer, företags och andras uppmärksamhet på förhållanden som påverkar konsumenternas och hushållens situation. Att TV-reklamen hör till ett område av stort intresse för konsumenterna är uppenbart. Enligt vad jag har inhämtat har konsumentverket ansett att konsumentaspekter på TV-reklamen inte har belysts tillräckligt i den hittillsvarande debatten. Verket har därför på eget initiativ ställt samman vissa sådana argument. Jag finner inte skäl att vidta någon särskild åtgärd i denna fråga.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 49 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Johansson för svaret. Riksdagens regler hindrade mig från att ställa frågan såsom jag helst hade velat, nämligen: Vad tycker statsrådet om konsumentverkets agerande?

Frågan om reklamfinansierad TV är brännande aktuell. En kommitté undersöker på regeringens uppdrag konsekvenserna av reklam i TV, och olika politiska partier visar en växande förståelse för att vi inte heller i denna fråga kan isolera oss internationellt sett.

Konsumentverket agerar däremot på ett oförklarligt sätt. Här är redan alla problem lösta. Låt mig citera: "Möjligheterna att finansiera TV med reklam leder till att antalet satellitkanaler ökar." Inget belägg finns för detta.

Ett annat citat: "Reklamfinansiering är ett direkt hot mot mediakonsumenternas rätt till mångfald och allsidighet i TV:s programinnehåll." Inte heller för detta finns det något belägg. Det heter vidare: "Reklam i svensk TV skulle med all sannolikhet få negativa konsekvenser för sysselsättningen inom den svenska livsmedelsindustrin."

Konsumentverket vet tydligen allt om konsekvenserna av reklam-TV – men något underlag för åsikterna tycker man sig inte behöva.

Verkets generaldirektör motiverade utgivandet av skriften med att det behövs andra argument i den pågående debatten. Jag vill direkt fråga statsrådet Johansson: Anser statsrådet att ett statligt verk genom sin generaldirektör skall belysa aktuella politiska problem helt ensidigt, utan minsta tendens till allsidighet? Icke ett enda positivt skäl till reklamfinansiering framförs i skriften. Jag vill också fråga om statsrådet instämmer i att reklam i TV ökar antalet satellitkanaler, hotar mångfalden och allsidigheten i programinnehållet och utgör ett hot mot svensk livsmedelsindustri.

Utgivandet av skriften måste för all framtid i högsta grad inge konsumenter tvivel om verkets trovärdighet och opartiskhet. En sak är säker: ett statligt konsumentverk som inte agerar opartiskt och som bygger sina argument på lösan sand kan konsumenterna vara utan.

Jag hoppas att statsrådet skall svara på mina frågor.

Anf. 50 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Det är angeläget att skilja mellan min egen uppfattning i dessa frågor och den fråga som det nu gäller, nämligen huruvida konsument-

verket har överskridit sina befogenheter som myndighet när det har givit ut den här skriften.

Man kan, Ingrid Sundberg, ha synpunkter när det gäller huruvida formen är den rätta och huruvida tidpunkten är den rätta, liksom man kan ha synpunkter på innehållet som sådant. Men frågan avser ju om konsumentverket har överskridit sina befogenheter enligt av statsmakterna fastlagda riktlinjer och enligt verkets instruktion, när den här skriften har getts ut. Det tycker jag inte att verket har gjort. Både Ingrid Sundberg och jag bör väl välkomna en bred debatt om reklam i TV, och då kan det inte heller skada med en skrift av det här slaget.

Anf. 51 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Det är där statsrådet Johanssons och mina uppfattningar går isär. Självfallet har ett verk rätt att yttra sig. Men i fråga om ett statligt verk som konsumentverket, som har att tillvarata konsumenternas intressen, är kravet på allsidighet och opartiskhet mycket, mycket större än i fråga om ett vanligt statligt verk som exempelvis har till uppgift att driva viss verksamhet.

I detta fall gäller det ett verk som skall svara för upplysning. Enligt konsumentverket finns det icke ett enda positivt skäl till reklam i TV, och nu sade statsrådet Johansson att verket inte har överskridit sina befogenheter. Det heter i det brev som är fogat till den aktuella skriften att man bygger sina argument huvudsakligen på reklamutredningens betänkande från 1973. Det är 13 år sedan detta betänkande avgavs. Kan man inte i dag begära att ett statligt verk med upplysningsuppgifter har en mer aktuell grund för sitt framträdande än vad konsumentverket här har haft?

Anf. 52 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Ingrid Sundberg vet ju att det förekommer ett arbete härvidlag. Reklameffektutredningens arbete pågår, och därigenom får vi en fullständig och bred belysning av argument både för och emot. Under sådana förhållanden spelar det väl ingen roll om det förts fram argument som Ingrid Sundberg tycker är ensidiga.

Anf. 53 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Det är inte bara jag som tycker att argumenten är ensidiga. De är ensidiga – det finns, som jag sade, ingenting positivt i dem.

Just det faktum att regeringen har begärt att frågan om konsekvenserna av reklam i TV skall utredas borde ju för en ansvarig verkschef medföra att man, om man ville framföra synpunkter, försökte belysa saken från åtminstone några olika håll. Vad det här är fråga om är en partipolitisk inlägga, och en sådan tycker jag inte att ett statligt verk med den upplysningsskyldighet som konsumentverket har bör ägna sig åt att avge.

Andre vice talmannen anmälde att statsrådet Bengt K. Å. Johansson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om bidraget till kollektivtrafiken

Anf. 54 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Gullan Lindblad har, med hänvisning till förslaget i budgetpropositionen om slopat bidrag till kollektivtrafiken, frågat mig dels på vilket sätt kommunikationsdepartementet bedrivit sitt budgetarbete då länstrafikbolag, landsting och kommuner kommer att ställas inför stora svårigheter till följd av förslaget, dels vilka åtgärder som är att vänta från departementets/statsrådets sida.

Jag vill först som en bakgrund nämna att den finansiella utvecklingen nu bedöms leda till en snabbare ökning av volym och kostnader i den kommunala sektorn än vad som är förenligt med en fortsatt utveckling mot samhällsekonomisk balans. Det har därför ansetts möjligt att minska statsbidragen till kommunerna.

Budgetförslaget innebär att driftbidraget till den lokala och regionala kollektivtrafiken halveras under bidragsåret 1986/87 för att helt avvecklas bidragsåret därpå. Eftersom bidraget utbetalas med hälften i efterhand, betyder det att kommuner och trafikföretag i rimlig tid får reda på de förändrade ekonomiska förutsättningarna.

Jag vill vidare påminna om att kollektivtrafikens underskott uppgår till ca 4 miljarder kronor. Statsbidraget på ca 260 milj. kr. har därför en ganska liten betydelse för landet som helhet. I vissa glesbygdsområden spelar dock bidraget en viktigare roll för trafikens upprätthållande. Som framgår av budgetpropositionen kommer detta att beaktas då ett förslag till reviderat skatteutjämningsystem läggs fram i vår. Jag kan nu säga att 70 milj. kr. kommer att utbetalas som en särskild kompensation i form av extra skatteutjämningsbidrag för att bidragets avveckling inte skall få oönskade effekter i glesbygden. Mot bl. a. denna bakgrund menar jag att förutsättning- ar skapas för att trafiken tryggas i glesbygden även sedan bidraget avvecklats.

Anf. 55 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag får väl tacka kommunikationsministern för svaret. Vad sägas kan i denna fråga är faktiskt allaredan sagt. Jag vet inte om kommunikationsministern är medveten om att svaret på denna fråga har basunerats ut i Riksrådion kl. 12.30 i dag. Då måste jag som riksdagsledamot ställa frågan: Är frågeinstitutet till för att statsråden skall få lämna meddelanden till folket eller är det den granskande instans och det frågeinstitut som det verkligen skall vara?

Sedan till saken: Anledningen till min fråga har närmast varit det minst sagt egendomliga budgetförfarande som jag upplevt i denna fråga. Först presenterar regeringen sitt budgetförslag vad gäller bidragen till länstrafiken. För AB Värmlandstrafik innebär det 10-procentiga budgetnedskärningar, som naturligtvis ställer bolaget i en väldigt svår situation, i motsats till vad statsrådet här säger. Detta har skapat en stor oro. Jag har full förståelse för de ekonomiska resonemangen. Vad jag inte har förståelse för är att regeringen inte med ett ord har berört dessa frågor före valet. Man har inte gått ut och ärligt talat om att man måste spara, utan här ställs vi inför ett faktum sedan budgetförslaget lagts fram. Det här kommer att skapa svårigheter.

När sedan socialdemokratiska riksdagsmän, partikamrater, protesterar, så genast kommer regeringen med nya förslag. Man släpper alltså upp en försöksballong och ändrar sedan sin politik. Jag vill fråga: Kan vi i fortsättningen förvänta oss ett ärligare budgetförfarande, att man presenterar vad man har för avsikt i god tid så att vi vet vad vi har att rätta oss efter?

Anf. 56 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Får jag bara säga att det som gått ut i massmedia har jag själv inte hört. Men det är inte bara Gullan Lindblad som frågat om detta. Det är möjligt att det var svaret till de andra som blivit bekant. Annars har jag givetvis full respekt för att riksdagens arbetsregler skall följas.

När det sedan gäller innehållet i svaret och Gullan Lindblads kommentarer vill jag för det första säga att det har varit en allmän linje, inte någonting nytt som inträffat efter valet, att man försöker avveckla specialdestinerade statsbidrag av olika slag, särskilt om dessa har liten betydelse men åstadkommer en stor administrativ byråkrati. Det här statsbidraget är generellt sett ett sådant. För det andra angavs redan i budgetpropositionen, som Gullan Lindblad sett om hon hade läst den noga, att det skulle bli en särskild kompensation för glesbygden för att dessa effekter inte skulle uppstå där. Det är i och för sig inte någonting nytt utan fanns med redan i budgetförslaget. För det tredje kan jag säga att jag är litet överraskad att det just är Gullan Lindblad som frågar om detta och är upprörd å kommunernas vägnar. Det parti som Gullan Lindblad representerar ville ju avskaffa dessa statsbidrag redan förra året, och inte på det mjuka sätt som vi avsett utan faktiskt nästan retroaktivt.

Anf. 57 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag sade redan i mitt första inlägg att jag har full respekt för besparingarna. Vad jag inte kan förstå är det sätt varpå budgetarbetet bedrivits. Det är betecknande för regeringen att man lägger fram sitt förslag, och när det sedan kommer protester från partikamrater ändrar man genast sin politik. Detta gäller många olika frågor. Vi kan inte komma ifrån detta. Det har, inte minst från partikamrater, uttryckts stor oro inför hur man kan skapa rättvisa. Det är ju faktiskt inte bara glesbygdskommunerna som har svårigheter med finansieringen, utan det gäller också kommuner som inte får något skatteutjämningsbidrag. Hur skapar man rättvisa där?

Anf. 58 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Detta tillvägagångssätt måste vara ett mycket mjukt och ur kommunernas synpunkt bra tillvägagångssätt – i varje fall jämfört med det som moderaterna föreslog förra året då man ville dra in bidragen även för den trafik som kommunerna redan hade haft. Nu får de alltså två år på sig att ställa om, och de får en kompensation till glesbygden. På de flesta andra områden har detta bidrag mycket marginell betydelse och tillhör den sorts bidrag som det från olika håll i frågasatts om de skall vara kvar, när de inte betyder mer i den totala ekonomin. Det är ju ändå 4 miljarder kronor som kommuner, landsting och stat tillsammans har i underskott, och det som vi nu talar om rör sig bara om ca 5 % av detta.

Prot. 1985/86:64
23 januari 1986

Om SCB:s efterfrågeundersökning beträffande barnomsorgen

Anf. 59 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det här är mycket intressant. Nu säger kommunikationsministern att bidraget har marginell betydelse. Må så våra, men det har funnits moderata sparförslag som har haft mycket mindre betydelse och varom det har förekommit väldigt hetsig debatt. Man har utmålat oss som att vi skulle vilja ta bort all välfärd i vårt land. Men nu passar argumenten!

Jag har sagt att jag har förståelse för besparingsåtgärderna. Skillnaden mellan socialdemokraterna och moderaterna är den att vi aldrig har hymlat med vår politik. Vi har presenterat förslagen före valet, människor har vetat vad de hade att vänta; socialdemokraterna ändrar sig och för en annan politik efter valet.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1985/86:337 om SCB:s efterfrågeundersökning beträffande barnomsorgen

Anf. 60 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Göte Jonsson har frågat mig om skälet till att SCB:s efterfrågeundersökning beträffande barnomsorgen inte är heltäckande så att föräldrarna får möjlighet att ge till känna sina önskemål om kommunal, privat och annan, alternativ barnomsorg samt om vårdnadsersättning och önskemål om att själva ta hand om sina små barn.

Riksdagen har nyligen, med anledning av propositionen (1984/85:209) om förskola för alla barn, lagt fast principerna om alla barns rätt att fr. o. m. ett och ett halvt års ålder delta i kommunal förskoleverksamhet. Genom beslutet fullföljs den princip som tidigare gällt för den s. k. sexåringsförskolan, att kommunen är skyldig att tillhandahålla plats medan det är frivilligt för barnet/föräldrarna att utnyttja platsen. För den kommunala planeringen är det därför nödvändigt att efterfrågan på kommunal barnomsorg mäts på något sätt. Genom SCB:s efterfrågeundersökning får föräldrarna själva ge svar på frågan om de önskar kommunal barnomsorg eller inte. De som inte önskar kommunal barnomsorg uttrycker således en önskan om att ordna barnomsorgen på annat sätt.

Anf. 61 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Lindqvist för svaret på min fråga, men jag är givetvis inte nöjd.

Det kom ett brev till bortåt 100 000 småbarnsföräldrar, som skulle ge till känna hur de ser på den kommunala barnomsorgen. Det tillkännagivandet skulle sedan ligga till grund för planeringen av kommunal barnomsorg. Undersökningen kostar mellan 3 och 4 milj. kr.

Men vad är det för någonting som fattas? Jo, möjligheten för föräldrarna att ge klart uttryck för önskan om alternativa barnomsorgsformer. Man får t. ex. ingen möjlighet att tala om att man hellre vill ha en vårdnadsersättning än kommunal barnomsorg.

I en efterfrågeundersökning som professor Jörgen Westerståhl har gjort i

Göteborg visade det sig att 44 % av just statsrådet Lindqvists väljare, socialdemokratiska väljare, på frågan om de ville ha ensidig kommunal barnomsorg eller vårdnadsersättning svarade att de ville ha vårdnadsersättning. Hur skall, statsrådet Lindqvist, de här 44 procenten socialdemokrater och minst lika stor procent borgerliga väljare ge till känna sin uppfattning när det gäller vårdnadsersättning? Eller struntar Bengt Lindqvist helt och hållet i just deras uppfattning? Ja, det gör man! Och hur skall man kunna planera kommunal barnomsorg i miljardklassen om det finns sådana grundläggande brister i efterfrågeundersökningen att föräldrarna inte får möjlighet att tillkänna sin uppfattning på denna viktiga punkt?

Herr talman! Den här efterfrågeundersökningen, som kostar 3,5 milj. kr., är inte värd värdet på papperet. Det innebär, herr talman, att detta blir det dyraste återvinningspapper som jag tror att vi har i världen. Och det är beklagligt att statsrådet och den socialdemokratiska regeringen hanterar den här frågan på ett så nonchalant sätt gentemot våra barnfamiljer.

Anf. 62 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag är något förvånad över hettan i detta inlägg. Jag tror nog att Göte Jonsson egentligen, precis som jag, kan skilja mellan en opinionsundersökning, som är det som Göte Jonsson beskriver behovet av när det gäller inställningen till olika typer av lösningar i fråga om barnomsorg och en undersökning som är inriktad på att förbättra planeringsunderlaget ute i kommunerna.

En opinionsundersökning genomför man före ett beslut. En planeringsundersökning genomför man efteråt. Riksdagen har nyligen lagt fast riktlinjerna för hur utbyggnaden av barnomsorgen skall gå till, och det är med anledning av det beslutet som efterfrågeundersökningen nu genomförs, för att ge ett gott planeringsunderlag.

I materialet finns det fulla möjligheter för föräldrarna att säga att man vill ha kommunal barnomsorg, liksom att säga att man inte vill ha det – och därmed står det öppet att ordna barnomsorgen på annat sätt.

Det gäller alltså det beslut som redan är fattat – de valmöjligheter som riksdagen har skapat genom det tagna beslutet.

Anf. 63 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Det är faktiskt så, statsrådet Lindqvist, att småbarnsföräldrarna aldrig via en av regeringen initierad opinions- eller efterfrågeundersökning före riksdagsbeslutet har haft någon möjlighet att ge till känna sin uppfattning.

Herr talman! Det här proceduren liknar faktiskt valproceduren till högsta Sovjet. Där är det ju så att man får en valsedel och sedan skall gå och lägga sin röst. Här får man en möjlighet att ge till känna vad man vill. Det är väl inte så vi skall arbeta i Sveriges riksdag?

Är inte barnomsorgsfrågan – ansvaret för och hänsynen till föräldrarna – betydligt viktigare än att man går till väga på detta sätt: först fattar beslut, sedan skickar ut en efterfrågeundersökning och därefter säger att man har fått sanktioner för beslutet.

Prot. 1985/86:64
23 januari 1986

Om SCB:s efterfrågeundersökning beträffande barnomsorgen

Statsrådets uppläggning av svaret avslöjar verkligen innehållet i beslutet och den socialdemokratiska regeringens ambition när det gäller barnomsorgen.

Anf. 64 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Den viktigaste opinionsyttringen i det här fallet är faktiskt de allmänna valen. Socialdemokratin gick till val på det familjepolitiska program som vi nu genomför, och vi var mycket stolta över att i det programmet kunna redovisa en plan för utbyggnaden av den kommunala barnomsorgen fram till år 1991 till att gälla alla barn som önskar sådan barnomsorg.

Jag menar nog att människor i demokratisk ordning har fått möjlighet att ta ställning till den planen på precis det sätt som skall ske. Jag tycker att anspelnigen på sovjetiska förhållanden är minst sagt grov, herr talman.

Anf. 65 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! I en demokrati är det ändå en grundläggande regel att också ta hänsyn till dem som har en annan uppfattning. Statsrådet Lindqvist hänvisar till riksdagsbeslutet och säger att beslutet är fattat och går sedan ut och frågar familjerna hur de vill ha sin barnomsorg ordnad.

Det är också mycket intressant att läsa i efterfrågeundersökningen att man när det gäller alternativ barnomsorg säger att svaren av utrymmesskäl klumpas ihop under punkt 6 och 7. Men i övrigt är det en rad frågor som ställs om föräldrarnas försörjningsmöjligheter, deras inkomster och arbetstider osv. samt en lång rad frågor om just kommunala alternativ inom barnomsorgen. Men när det gäller den viktiga frågan om alternativa barnomsorgsformer utifrån föräldrarnas önskemål, då hänvisar man till att man av utrymmesskäl inte kan utvidga svarsalternativen.

Är detta respekt för föräldrarna till en kostnad av 3,5 milj. kr., statsrådet Lindqvist?

Andre vice talmannen anmälde att statsrådet Bengt Lindqvist anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Kammaren åtskildes kl. 16.30.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Gunborg Apelgren